

Gazda, Jiří

[IV Международный симпозиум "Сопоставительные и сравнительные исследования русского и других языков": доклады]

Opera Slavica. 1998, vol. 8, iss. 4, pp. 65-67

ISSN 1211-7676

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/116415>

Access Date: 19. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Kvalita této příručky je velkým příslibem toho, že pokud budou takto dobře a komplexně zpracované všechny slovanské jazyky, polská edice Najnowsze dzieje języków słowiańskich se stane jednou z nejhodnotnějších počínů slovanské filologie posledního desetiletí 20. století. Opolským slavistům v čele se Stanisławem Gajdou a všem jeho spolupracovníkům v ostatním slovanském světě za to patří velké uznání a poděkování.

Pavel Krejčí

IV Международный симпозиум «Сопоставительные и сравнительные исследования русского и других языков». Доклады. Белград 1997. 481 s.

Ve dnech 8.–10. října 1996 se v rámci činnosti MAPRJAL uskutečnilo 4. mezinárodní sympozium «Сопоставительное и сравнительное исследование русского и других языков», jehož účastníky hostila dvě jugoslávská města – Bělehrad a Novi Sad. Materiálovým výstupem tohoto setkání rusistů z 12 zemí, realizovaného pořádatelkami slavistickými pracovišti v rámci vědeckovýzkumného projektu „Srovnávací studium srbštiny a jiných jazyků“ je rozsáhlý sborník téměř osmi desítek rusky psaných referátů, uspořádaných celkem do deseti skupin podle toho, jak zazněly v jednotlivých tematických sekcích. Vzhledem k četnosti příspěvků a jejich tematické rozrůzněnosti považujeme za užitečné a nikoliv nezajímavé uvést několik dalších statistických údajů: z celkového počtu 82 referujících byla rovná polovina slavistů (41) z hostitelské země, ze zahraničních delegací byly významněji zastoupeny Bulharsko (13) a Rusko (12), 5 účastníků reprezentovalo ukrajinskou, 3 rakouskou a 2 běloruskou rusistiku, z ostatních šesti zemí (Belgie, Česká republika, Korea, Maďarsko, Makedonie, Slovensko) se jednáni aktivně zúčastnili pouze jednotliví badatelé. Z tematického hlediska je nejpočetněji zastoupena oblast lexikologie a lexikografie (celkem 25 příspěvků), další oddíly tvoří příspěvky s tematikou syntaktickou (13 příspěvků včetně referátů z plenárního zasedání), metodickou (8), stylistickou (7), slovtvornou a morfologickou (7), frazeologickou (5), fonetickou (4) a literárněvědnou (4).

Řada zajímavých a z tradičního pohledu obtížně zařaditelných příspěvků zazněla v plenárním zasedání konference. Patří sem např. studie zaměřené na etnolingvistiku (М. Стойнич *Следы мажнационального общения культур в языке*), historiografii (Р. Блажек *Актуальные проблемы сопоставительного исследования русского языка в Словакии*), či práce orientované široce kulturologicky (М. Сибинович *Методологические проблемы исследования российской эмиграции 20 века в области культурологии, литературоведения и языкознания*).

V části lexikologické a lexikografické je nejvíce příspěvků věnováno problematice odborné terminologie, což svědčí o zvýšeném zájmu lexikologů o hledání aplikačních výstupů vlastních teoretických výzkumů. Nejde přitom jen o utilitární a v součas-

nosti módní zájem o terminologii obecně ekonomickou, komerční, resp. finanční. ale také o rozpracovávání dalších terminologických systémů (doprava, vědeckotechnická terminologie, elektronika a elektrotechnika, potravinářství) a jejich zkoumání na srovnávacím základě. Dokladem zvýšeného zájmu o živé procesy ve slovní zásobě slovanských jazyků je také několik příspěvků věnovaných synchronní dynamice a inovačním tendencím v lexikálních systémech ruštiny (**Ф. Кирич** *Лексические инновации в русской лексике*), srbštiny (**М. Релич** *Авторские неологизмы в русском и сербском языках*) a bulharštiny (**Г. Н. Гочев** *"Языковые неологичности" и сопоставительное изучение языков*). V méně početně zastoupených příspěvcích lexikografických (6) převažuje vzhledem k vymezené tematice konference problematika sestavování dvojjazyčných slovníků, zejména terminologických (**В. Белокапич** *Переводная семантизация экономической терминологии в двуязычных словарях русского и сербского языков*, **В. Йовин** *Из опыта работы над сербско-русским терминологическим словарем пищевых продуктов и пищевого производства*).

Převážnou většinu příspěvků se **syntaktickou tematikou** obstarali jugoslávští a ruští lingvisté, takže je v nich řešena pestrá syntaktická problematika v porovnávacím plánu srbsko-ruském. Ačkoliv jsou v centru zájmu jednotlivých příspěvků nejrozmanitější syntaktické jevy, kategorie a procesy a jejich nazírání z hlediska porovnání různých jazykových systémů, je zde patrný postupný přesun zájmu od strukturně-statického pohledu na syntaktickou rovinu jazykového systému ke komunikativně-pragmatickým aspektům řečové činnosti, tedy k jazyku v jeho fungování, v komunikaci (**И. Л. Муханов, Л. И. Минкова** *О некоторых направлениях исследования коммуникативно-прагматического потенциала предложений со словами разве и неужели в сопоставительных целях*, **Э. Саламин** *Русская устная литературная речь в сопоставлении с венгерской*, **Д. Мирич** *Средства выражения апаллятивностивокативности в русском и сербском языках*, **Д. Войводиц** *Перформативы как периферия функционально-семантического поля футуральности в русском языке в сопоставлении с сербским*).

V oddíle věnovaném **stylistické problematice** lze vyčlenit skupinu příspěvků pojednávajících o otázkách uměleckého stylu (N. Fedotova, R. Spasova, L. I. Razdobud'ko-Ćović), patrně nejexotičtějším příspěvkem je studie jediného mimoevropského rusisty **Д. Кана** (Korea) *Различия в выражении вежливости между русской и корейской речью*.

Referáty s **metodickou tematikou** představují širokou škálu otázek, týkajících se osvojování ruštiny nositeli jiných slovanských jazyků, od tradičních lingvometodických a didaktických problémů osvojování konkrétního jazykového materiálu (**Е. Попова-Бекер** *Ходить – идти; ездить – ехать*), přes speciální metody výuky (**Р. А. Анджелич** *Применение игрового метода в процессе обучения русскому языку*) až po specifické lingvometodické otázky výuky ruštiny na různých typech škol (**Я. Савич** *Функция специальной лексики в процессе обучения русскому языку как иностранному в сельскохозяйственной школе*).

U příspěvků přednesených v sekci **morfologické a slovotvorné** je nejzajímavější pestrost národností (7 referujících ze 4 zemí) i tematická, a to i přesto, že je v nich až na jedinou výjimku (**Н. М. Манакина** *Научно-методический аспект исторического сопоставления именных форм русского и украинского*) řešena vesměs problematika synchronní. Naopak skromně představená **sekce fonetická** byla takřka výlučně bulharskou záležitostí (T. Stoeva, E. Radenkova, T. Aleksieva).

Vždy atraktivní **tematika frazeologická** je ve sborníku zastoupena příspěvků soustředujícími se na porovnávání idiomat a paremií tematizujících ve výrazovém plánu lexikální jednotky různých sémantických polí (zoomorfismy, somatismy), či naopak obsluhujících určitou oblast mimojazykové reality (oblast náboženství, časové vztahy).

Čtyři **literárněvědné příspěvky** převážně domácích slavistů (M. Jovanović, E. Kovačević, K. Ićin, M. Kanazirska /Bulharsko/) celý sborník symbolicky uzavírají.

Vzhledem k početnosti a rozmanitosti příspěvků není na malé ploše možné představit publikaci v její úplnosti, domníváme se však, že i nastíněný přehled naznačil, že zde mohou přinejmenším najít inspiraci rusisté a slavisté nejrůznějšího zaměření.

Jiří Gazda

Forejtův Kapesní slovník rusko-český a česko-ruský ku potřebě obchodní a turistické (z let 1938 a 1923)

Daná tematika je vedena zájmem spíše kulturologickým než lexikografickým. Seznámení s ním se však nabízí zákonitě právě v současnosti, kdy se zabýváme otázkami zvýšené poptávky po výsledcích rusistické činnosti zaměřené na výzkum subjazyka byznysu a s ním související lexikografické práce.

V době, kdy na středních školách typu obchodních akademií a na filologickém studiu při filozofických fakultách i na fakultách ekonomických ožívá zájem o překladatelství a tlumočnictví, o výuku komerční a podnikatelské ruštiny, nutně existuje poptávka učitelů a překladatelů především: a) po česko-ruských a rusko-českých slovnících (existuje jich nevelká řada, počínaje r. 1992), b) po modernizaci cest, na nichž se každý slovník uplatňuje díky translatologickým studiím i praxi tlumočnické a překladatelské (např. v Ústavu translatologie FF Karlovy univerzity, kde teorii a praxi tlumočnictví a překladatelství promýšlejí M. Csiriková, I. Čeřiková a M. Hrdlička st.). Není pak zbytečné zastavit se u tradic překladatelství a tlumočnictví v Čechách od 1. republiky, k nimž patří bezpochyby i tvorba slovníků.

Nakladatel Jindřich Lorenz v Třebíči na Moravě (tak je oficiální edice nazvána) v roce 1938 nabídl studujícím kapesní slovníky, a to vždy dvojdílné, a to z jazyka mateřského do cizího a naopak (např. slovník česko-německý, česko-francouzský, česko-anglický, česko-italský, česko-maďarský), z oblasti slavistiky (česko-srbochorvatský, česko-polský, česko-bulharský, vždy i opačně). Lorenz nabízel i varianty slov-